

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNE GÖRE OKUL YAŞAM KALİTESİ: SİİRT İLİ ÖRNEĞİ

Sevda KOÇ AKRAN*¹, Suna DENİZ²

*¹ Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimler Bölüm

² Batman Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu

* Corresponding author; E-mail: sevdakc@gmail.com

Bu araştırmanın temel amacı, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, Siirt ili merkeze bağlı ortaöğretim okullarının 9., 10., 11., 12. sınıflarında öğrenim gören 600 öğrenci oluşturmaktadır. Nicel ve nitel verilerin birlikte ele alındığı araştırmanın veri toplama aracı, Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) tarafından geliştirilen 35 maddelik Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) ve Koç Akran (2018) tarafından geliştirilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu”dur. Veri toplama aracından elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için normallik testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucunda cinsiyet için t testi; sınıf düzeyi için de ANOVA testi uygulanmıştır. Görüşme formundan elde edilen veriler ise içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin okul yaşam kalitesine ilişkin erkek öğrencilerinden öğretmen, statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular, sosyal etkinlikler boyutlarına daha fazla katılım gösterdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra, araştırma da 9. sınıf öğrencileri, öğretmenlerinin dersleri zevkli hale getirmek için çaba gösterdikleri, okul yöneticilerinin öğrencilerin ihtiyaçlarını belirledikleri ve öğrencilerle etkili iletişim kurdukları görüşüne vurgu yapmışlardır.

Key words: Eğitim, Ortaöğretim, Okul, Kalite, Yaşam Kalitesi.

1. GİRİŞ

Okul yaşam kalitesi “yaşam kalitesi” kavramına dayanmaktadır. Yaşam kalitesi, “genel ve sürekli bir iyi olma hali olarak ele alınmakta ve değerlendirilmesi genellikle mutluluk, hoşlanma ve tatmin yaratan pozitif yaşantılarla bunun tersini ifade eden negatif deneyimler ve duygular üzerinde yoğunlaşmaktadır [1]. Okul yaşam kalitesinde, bireylerin sadece zihinsel becerileri ön planda tutulmamakta, duyuşsal ve psikomotor yönleri de dikkate alınmaya çalışılmaktadır [2]. Aynı zamanda okul yaşam kalitesi ile öğrenciler okulda uygulanacak bazı kararlara katılım göstermekte, bunları eleştirebilmekte, okulla çevresine ilişkin öğrencilerin olumlu-olumsuz tutum sergilemelerini sağlamaktadır. Okul yaşam

kalitesinde görüldüğü üzere “okul” kavramına önemli bir vurgu yapılmaktadır. O halde her birey, toplum, kuruluş için farklı anlam taşıyan “okulun” ne anlam ifade ettiğini bilmek gerekmektedir. Bazı bireyler okulu, bilgi, beceri ve davranışların kazanıldığı, bazıları için ise gelecekte bir meslek sahibi olmak ve topluma katkılar sağlayacak buluşların, icatların sergilendiği yer olarak tanımlamaktadır. Bu tanım toplumların yetiştirdiği insan modeline, aile yapısına ve verilen eğitim anlayışına göre değişmektedir. Günümüzde örneğin okullar yaratıcı, eleştirel ve problem çözen bireyler yetiştirmek istemekte ve öğrenmenin sadece okulun dört duvarı ile sınırlı olmadığı bilincini bireye kazandırmaya çalışmaktadır[3]. Böyle bir bilinç, ilkokuldan liseye kadarki eğitim sürecinde öğrencilerin gelişimsel özellikleri doğrultusunda değişime uğramaktadır. Başka bir deyişle, ilkokul çağındaki bir birey ile ortaöğretimde öğrenim gören bireyin öğretmene, okula, yakın çevresine karşı tutumu farklıdır. İlkokul çağındaki bir birey belli kurallara uymayı, ceza almamayı öğrenmekte, ortaöğretim çağındaki bir birey ise ergenlik çağının verdiği bir gelişimle istenen (yakın çevresiyle etkili bir iletişim kurma, okul içi-dışı önemli sosyal aktivitelerde yer alma, gelecekteki hedeflerine ulaşmak için planlı ve programlı hareket etme vs.) ya da istenmeyen davranışları (aile ve öğretmenle sürekli çatışma) daha fazla sergilemektedir [4, 5]. Bunun için özellikle okul bu dönem çocukları için ne anlam ifade ettiği çok önemlidir. Eğer okul bu dönem çocukları için, stresli ve kaygının olduğu [6,7] sürekli sınavlarla öğrencilerin motivasyonlarının düşürüldüğü, öğrencilerin bilişsel başarıların ön planda tutularak değerlendirildiği, etkili bir iletişimin öğretmen-yönetici ile kurulmadığı bir yer olursa, bireyler okuldan uzaklaşacak [8] ve okul dışında istenmeyen davranışlar sergileyeceklerdir (alkol ve zararlı madde bağımlısı gibi). Topluma böyle bireylerin çıktı olarak verilmesi, okulun yaşam kalitesini düşürecektir. Okul yaşam kalitesi konusunda yapılan bir çok çalışma sonucu, bu görüşü desteklemektedir [8-13].

Yapılan araştırmalarda [5,8 ,12,14,15,16,17] görüldüğü üzere, okul yaşam kalitesi kavramı daha çok çocukların okul içinde yaptıkları etkinlikler, öğrencilerin öğretmenleri, arkadaşları ile iletişimleri, okulun kuralları, okula devam zorunluluğu, sınıf iklimi, okulda uygulanan öğretim programı, çocuğun okul içindeki statüsü gibi boyutlarla açıklanmaktadır. Bir okulda yaşam kalitesini belirlemede bu boyutlar önemlidir fakat önemli olan bir boyutta okulun bulunduğu fiziki çevredir. Çünkü hem öğrenci hem yönetici hem de öğretmen açısından güvenilir olmayan bir okul çevresi, çocukların okul başarısına, okula karşı tutumuna, gelecekle ilgili planlarına olumsuz etki edecektir. Ne kadar iyi bir program uygulanırsa uygulansın Moslow’un ihtiyaçlar hiyerarşinde belirttiği gibi temel ihtiyaçlardan sonra gelen güvenlik ihtiyacının karşılanmaması yapılan eğitim faaliyetlerini amacına ulaştırmayacaktır. Bunun için çocuğun eğitim gördüğü çevre, güvenilir olmalı ve ondan verim alacak şekilde düzenlenmelidir [18]. Örneğin ülkemizde son yıllarda özellikle bazı illerde okulların yakılması, okulların tatil edilmesi, bireylerin bazı manevi ve milli değerlerinin zarar görmesi bireylerin okuldaki yaşam kalitesini düşürmektedir. Okul yaşam kalitesinin düşmesi, beraberinde bireyde korku ve kaygı duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu olumsuz duygular, bireyin akademik başarısına, insan ilişkilerine, öğrenme yoluna, her şeyden önemlisi toplumdaki yaşam koşullarına zarar vermektedir. Kısacası “öğrenmeyi öğrenme” yolunda sistemin girdisi ve çıktısı olan birey, eğitimin istendik davranışlarını sergilemeyecektir. Bu sebeple, okul yaşam kalitesi, bireyin yaşam boyu öğrenme sürecinde dikkate alınması gereken bir konudur. Buradan hareketle, iyi vatandaş/yurttaş olma yolunda önemli bilgi ve becerileri bireye kazandıran, eğitim sürecinin verimli geçmesine katkı sağlayan okul yaşam kalitesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Araştırmada, Siirt ili merkeze bağlı ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul yaşam kalitesi hakkındaki görüşleri dikkate alınmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Cinsiyetlerine göre, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?
2. Sınıf düzeylerine göre, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi hakkındaki görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli

Araştırmada nicel ve nitel verilerin birlikte ele alındığı karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntemde, araştırmacı farklı strateji, yöntem ve yaklaşımları kullanmakta, çoklu veriler toplamaktadır. Bu veriler araştırmacının derinlemesine araştırma yapmasına olanak tanımaktadır [19].

2.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Siirt ili merkeze bağlı yedi ortaöğretim okulunun 9., 10., 11., 12. sınıflarında öğrenim gören 600 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerden 100'ü kız, 500'ü erkektir. Sınıf düzeyi olarak; 173'ü 9. sınıfta; 183'ü 10. sınıfta; 134'ü 11. sınıfta; 110'u 12. sınıfta öğrenim görmektedir.

2.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı, Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) tarafından, geliştirilen 35 maddelik Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) ve Koç Akran (2018) tarafından geliştirilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu”dur. LİSEYKÖ “Öğretmenler”, “Okula yönelik olumlu duygular”, “Statü”, “Okul yöneticileri”, “Okula yönelik olumsuz duygular”, “Öğrenciler” ve “Sosyal etkinlikler” alt boyutlarından oluşmaktadır. Beşli derecelendirme ölçeği üzerinden (1. Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Biraz Katılmıyorum, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle Katılıyorum) puanlama yapılan ölçeğin 15 maddesi olumsuz (3, 4, 7, 8, 10, 14, 16, 18, 22, 23, 25, 27, 29, 32, 35.) ifade içerdiği için ters çevrilerek puanlanmıştır. LİSEYKÖ alınabilecek en yüksek puan 175 en düşük puan ise 35'dir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayıları

LİSEYKÖ Boyutları	Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007)- (LİSEYKÖ)	Koç Akran ve Deniz- (LİSEYKÖ)
Öğretmenler	.86	.80
Okula Yönelik Olumlu Duygular	.85	.78
Statü	.78	.80
Okul Yöneticileri	.81	.85
Okula Yönelik Olumsuz Duygular	.82	.84
Öğrenciler	.70	.78
Sosyal Etkinlikler	.68	.72

Tablo 1'de görüldüğü üzere ölçekte her bir alt boyutun güvenilirlik katsayısı .70'den yukarıdır. Bu durum Büyüköztürk'e (2005) göre test puanlarının güvenilirliği için yeterli bir puan olarak görülmektedir[26]. Araştırmada kullanılan diğer bir veri toplama aracı, Koç Akran (2018) tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Formda yer alan soruları hazırlamak için, ilk önce literatür taraması yapılmıştır. Sonra elde edilen kaynaklardan yararlanılarak sorular hazırlanmıştır. Sorular için konuyla ilgili araştırmaları bulunan uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda formun son hali katılımcılara uygulanmıştır.

2.4 Verilerin Analizi

Araştırmada Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeğinden (LİSEYKÖ) elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde ölçek maddelerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov smirnov testine bakılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Dağılımlarda cinsiyet için t testi, sınıf düzeyi için ANOVA kullanılmıştır. 100 katılımcıyla yapılan görüşmelerin analizinde ise içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre içerik analizi, elde edilen verilerin işlenmesi, kodlanması, temaların oluşturulması, bu tema ve kodların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve son olarak yorumlanması aşamalarını kapsamaktadır[31]. Bu çalışmada da, öncelikle kodlamalar oluşturulmuş ve bu kodlamalardan hareketle temalara ulaşılmıştır.

Son olarak temaların frekans ve yüzde oranları tablo halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Yorumlar yapılırken, öğrenci görüşlerinden alıntılar yapılmıştır. Doğrudan yapılan alıntılarda öğrenci isimleri kullanılmamıştır. Bunun yerine görüşleri alıntı yapılan öğrencilere, çeşitli kodlar verilmiştir. (Örneğin Ö₁, Ö₂, Ö₃.....)

3. BULGULAR

3.1 Cinsiyetlerine Göre, Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Cinsiyetlerine göre, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşlerinin t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Öğretmenler	Kız	100	26,49	27,30	597	1,599	0,01
	Erkek	500	23,39	14,88			
Statü	Kız	100	20,10	28,70	597	1,162	0,04
	Erkek	500	16,81	27,51			
Okul Yöneticileri	Kız	100	30,54	30,36	597	1,767	0,02
	Erkek	500	27,85	18,57			
Okula Yönelik Olumsuz Duygular	Kız	100	29,02	42,32	597	3,129	0,03
	Erkek	500	22,75	29,54			
Sosyal Etkinlikler	Kız	100	25,85	23,47	597	2,539	0,00
	Erkek	500	25,13	19,10			

Tablo 2’de görüldüğü üzere, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Bu farklılık, öğretmen, statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve sosyal etkinlikler boyutlarında kız öğrencilerin lehinedir. Kız öğrenciler, öğretmenler dersleri daha zevkli hale getirmek için elinden geleni yaptığı, kendi okulunun öğrencisi olmaktan gurur duydukları, okul yönetimiyle iyi bir iletişim kurdukları, okulda arkadaşlarının bir birini kıskandığını belirtmişlerdir. Ayrıca kız öğrenciler, okul içinde öğrencilerin bir biriyle iletişim kurarken istenmeyen konuşmalar gerçekleştirdiklerini, okul içinde düzenlenen sosyal aktivitelere daha çok bu istenmeyen davranışları sergileyen öğrencilerin katılım gösterdiğini vurgulamışlardır. Leonard’a (2002) göre, öğrencilerin okul yaşam kalitesini etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Bunlar arasında çocukların yaşadığı çevre, aile ortamı, öğretmenler ve okulun konumudur. Bu değişkenler, çocukların başta okuldaki akademik başarısına olumlu-olumsuz etki etmektedir. Çünkü çocukların yaşamının büyük çoğunluğunu okul ortamında geçirmektedir. Okul ortamında çocuklar aile bireylerinden çok öğretmen, yönetici, akran grupları ile zaman geçirmektedir. Onlarla iletişim kurmakta, onları taklit etmekte, onların davranışlarını içselleştirmekte, gelecekle ilgili planlarını okulda öğrendiği bilgi ve becerilerle davranışa dönüştürmektedir [5,20,28]. Böyle davranışlar çocukların aldıkları eğitim kalitesi hakkında da bilgi vermektedir. Weston (1998) yapmış olduğu araştırmasında çocukların okul hayatında eğitim kalitesini belirleyen değişkenler arasında sosyal aktivelerin önemine değinmiştir[29]. Çocukların spor, müzik ve birçok etkinlikle sosyalleştğini, birbirlerini yakından tanıdığını, okulda bireysel farklılıkları bulunan öğrencilerin kendi öğrenme yollarını keşfettiğini, öğretmenlerin sınıf içi-dışı etkinlikleri öğrencilerin bu öğrenme yollarına göre çeşitlendirdiğini belirtmektedir. Benzer görüşleri savunan Marks’da (1998) okul yaşam kalitesinin okul ile birey arasında bir bağ kurulmasına neden olduğunu vurgulamaktadır[30].

3.2 Sınıf Düzeylerine Göre, Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Görüşleri

Sınıf düzeylerine göre, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşleri Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Sınıf düzeylerine göre, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşlerinin ANOVA sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	S		Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Gruplar arası fark
Statü	9 sınıf	173	31,67	28,01	Gruplar	4815,965	3	1605,322	3,715	0,01	
					arası						
	10 sınıf	183	29,42	24,67	Grup içi	257108,646	595	432,115			9-11 sınıf
	11 sınıf	134	24,88	5,82	TOPLAM	261924,611	598				
	12 sınıf	110	25,18	7,94							
Okul Yöneticileri	9 sınıf	173	28,78	38,67	Gruplar	11363,580	3	3787,860	3,749	0,01	
					arası						
	10 sınıf	183	24,73	34,66	Grup içi	601105,542	595	1010,261			9-12 sınıf
	11 sınıf	134	22,36	26,37	TOPLAM	612469,122	598				
	12 sınıf	110	16,01	17,60							
Sosyal Etkinlikler	9 sınıf	173	21,31	23,46	Gruplar	3841,275	3	1280,425	3,910	0,00	
					arası						
	10 sınıf	183	19,06	21,47	Grup içi	194847,817	595	327,475			9-11 sınıf 10-11 sınıf
	11 sınıf	134	14,74	1,99	TOPLAM	198689,092	598				
	12 sınıf	110	16,40	11,63							

Tablo 3’de görüldüğü üzere, ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Öğrenci görüşleri arasındaki farklılık 9.sınıf öğrencilerin lehinedir. 9.sınıfta öğrenim gören öğrenciler, okullarının bulunduğu çevrenin kendileri için önemli olduğunu, okulları ile ilgili yapılan olumsuz eleştirilere karşı tepkilerini ortaya koyduklarını, okul yöneticileri ile etkili bir iletişim kurduklarını, okul yönetiminin onların düşüncelerine önem verdiklerini, okulda sosyal etkinliklere zaman harcadığını ifade etmişlerdir. Buradan hareketle, okul yaşam kalitesi konusunda sınıf düzeyinin belirleyici bir değişken olduğu söylenebilir. Çünkü bireylerin yaşama yönelik bakış açısı zamanla değişmektedir. Deneyimler ve eğitim beklentileri bireyin zamanla değişen amaçlarına yansımaktadır. Başka bir deyişle, bireyin karşılaştığı problemler, olaylara bakış açısı, gerçek yaşam koşulları ile karşı karşıya kalması “zaman” faktörü ile değişime uğramaktadır. Bu sebeple zaman faktörü, bireyin yaşam boyu öğrenmesine etki etmektedir. Bilişsel, fiziksel ve duygusal olarak gelişim gösteren birey, zaman dilimlerinde farklı davranışlar göstermektedir. Örneğin 9.sınıftaki bir bireyin gelişimsel özellikleriyle, 12. Sınıftaki bireyin gelişimsel özellikleri aynı görülmemektedir. Çünkü zamanla birey yaşadığı dünyadan birçok uyarıcı almakta ve yaşamını bu uyarıcılara göre planlamaktadır. Sevinçleri, korkuları, kaygıları, ilgileri, iletişimleri, özgüvenleri, başarılar ve başarısızlıkları bu uyarıcılar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Mok ve Flynn’in (2002) çalışmaları da bu bulguyu destekler niteliktedir. Mok ve Flynn’a (2002) göre öğrencilerin okul yaşam kalitesini okudukları sınıf düzeyleri etkilemektedir. Bireyler yaş ilerledikçe hayattan beklentileri ve geleceğe yönelik amaçları sürekli değişmektedir [17]). Bilginin hızla değişime uğradığı çağda birey, iyi bir eğitim anlayışına, kendisini mesleki olarak geliştiren bir öğretmene, öğrenme tercihini ve zekasını en iyi şekilde kullanacağı bir okula ihtiyaç duymaktadır [21]. Okul çatısı altında bu beklentiler, bireyin okul yaşam kalitesinin bir göstergesidir. Bu gösterge bazen bir öğretmen, bazen okulun bulunduğu çevre, bazen de okulda uygulanan bir sosyal aktivitedir. Örneğin, Holloway (2002) dönem içinde uygulanan sosyal etkinliklerin, düzenlenen yarışmaların, gezilerin, eğlencelerin bireylerin okula olan ilgisini artırdığını belirtmektedir[26]. Okul içinde ve dışında yapılan bu faaliyetler bireyin derse

olan ilgisini, merakını, arkadaşlarıyla olan iletişimini, işbirliği içerisinde çalışmasını, kendine olan özgüvenini, çoklu zekasını, öğrenme stilini etkilemektedir. Böyle bir etki bireyin başta akademik başarısına katkı sağlamaktadır [22]. Okulda başarı duygusunu hissedenden birey, okul çatısı altında kendisini değerli hissetmektedir [12]. Değer hissi, bireyin içe dönük değil, dışa dönük olmasını, planlı-programlı çalışmasını, geleceğe yönelik beklentilerini dorğu belirlemesini sağlayacaktır [3, 5].

3.3 Ortaöğretim Öğrencilerinin okul yaşam kalitesi hakkındaki görüşleri

9., 10., 11. ve 12.sınıf öğrencilerinin okul yaşam kalitesi hakkındaki görüşlerinin betimsel analiz sonuçları Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin okullarına ilişkin görüşlerinin dağılımın betimsel analiz sonuçları

Tema	Alt tema	Kodlama		Kodlama Yoğunluğu	
		F	%	f	%
Olumlu Görüşler	Toplum değerlerinin benimsenmesi	17	12.06	40	25.47
	Akademik başarıların desteklenmesi	16	11.34	30	19.10
	Etkili iletişim kurulması (öğretmen-öğrenci)(öğrenci-öğrenci)	15	10.63	25	15.92
	Güven ve saygı ilişkisinin dikkate alınması	14	9.92	20	12.73
	Öğretmenlerin mesleki becerilerine katkı sağlaması	13	9.21	15	9.55
	Okul yönetimi-öğrenci arasındaki iletişimin sağlanması	13	9.21	14	8.91
	Sosyal aktivelerle bireysel farklılıkların dikkate alınması	12	8.51	13	8.28
	TOPLAM	100	141	157	100
Olumsuz Görüşler	Öğrenci görüşlerinin benimsenmemesi	15	22	35	25,34
	Öğrenci başarılarının eşit bir şekilde değerlendirilmemesi	14	16	20	14,92
	Öğrencinin gelişimsel özelliklerinin dikkate alınmaması	13	15	17	12,68
	Okulun fiziksel koşullarının öğrenci motivasyonunu olumsuz etkilemesi	11	13	15	11,90
	Okul yönetiminin geleneksel eğitimi benimsemesi	11	12	12	8,95
	İlgi ve yeteneklerin dikkate alınmaması	10	10	10	7,46
	Sosyal etkinliklerin az olması	9	5	10	7,46
	Sınıf içi uygulamaların geleneksel eğitime dayalı olması	9	4	9	6,71
	Sınıf kurallarının esnek olmaması	8	3	6	4,47
	TOPLAM	100	100	134	100

Tablo 4’de görüldüğü üzere, 100 öğrenci ile yapılan görüşmelerin betimsel analiz sonuçlarında öğrencilerin okul yaşam kalitesi hakkındaki görüşleri iki temada toplanmaktadır. Bunlardan birincisi olumlu, ikincisi olumsuz görüşlerdir. Olumlu görüşlerden [toplumun değerlerinin benimsenmesine (f=17)]; olumsuz görüşlerden [öğrenci görüşlerinin benimsenmemesine f=15)] daha fazla katılım olduğu görülmüştür. Buradan hareketle, öğrencilerin okul yaşam kalitesi ile toplumun değerlerine, inançlarına, kültürlerine, gelenek-göreneklerine önem verildiği söylenebilir. Bunun yanı sıra, okullarda öğrenci görüşlerinin benimsenmemesinin onların okula bakış açısını etkilediği, bu etkinin okul dışındaki yaşama yansıtıldığı şeklinde yorumlanabilir.

- (1) Okul yaşam kalitesi denilince aklıma iyi bir eğitim, toplumsal değerlerin verildiği yer geliyor. (Ö₉)
- (2) Bazı değerlerimizin aktarıldığı yerdir. (Ö₁₈)
- (3) ...sadece bilgilerin verildiği yer değildir. (Ö₁₄)
- (4) ...Topluma iyi birey yetiştiren yerdir. (Ö₂₈)
- (5) ...bizi bir birimizle yarıştıran yerler olmamalı, duygularımızı da dikkate almalıdır. (Ö₃₉)
- (6) Okul uygulamaların olduğu yerler değildir. Bence toplumsal değerlerde iyice kavratılmalıdır. (Ö₉)
- (7) Okul gerçek yaşamla yani toplumla aramızda bağ kuran yerlerdir. (Ö₄₄)
- (8) Bu gün değerler eğitimi var... işte okulda biz bunları görüyoruz. (Ö₄₇)
- (9) Ailemiz bize toplumsal değerleri öğretir ama okul bunu daha fazla vermektedir. (Ö₅₅)
- (10) Okulun kalitesi duygularımızı, sevinçlerimizi, ilgilerimizi, dikkate almayla bellidir. (Ö₅₈)
- (11) Bir toplumu ayakta tutan gelenek-görenekler. Bunu bir okul verirse orada başarı vardır. (Ö₆₁)

- (12) Kalite bence nitelik boyutunda olmalıdır. Çok öğrenciyi üniversiteye yerleştirmekle olmaz. (Ö₆₅)
- (13) Ben bir okulda iyi bir öğretmen, iyi bir yönetici ve iyi değerlerin verildiği bir eğitim anlayışı isterim. (Ö₇₃)
- (14) Okul yaşam kalitesi denilince aklıma işbirlikçi öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme, gelenek ve görenekler geliyor. (Ö₇₅)
- (15) Eğitim her yerde olur bana göre bir şeyin kalitesi topluma ne kadar iyi birey yetiştirdiğine bağlıdır. (Ö₇₆)
- (16) Okul beni anlamalı, benimle empati kurmalı....o zaman ben kaliteli bir okul derim...yaşadığım topluma uyum sağlayacak bilgiler sunmalıdır. (Ö₈₂)
- (17) Okul toplumun önemli bir bölümünü oluşturur. Bazen ailemin bana kazandırmadığı değerleri kazandırmaktadır. (Ö₈₄)
- (18) Keşke bizimde düşüncelerimizin olduğunu büyükler anlasa... (Ö₈₅)
- (19) Evde anne, baba, okulda öğretmenler bizimle empati kuramamaktadır. (Ö₈₆)
- (20) Benim başarıım sadece yapılan sınavlarla ortaya konulmamalıdır. (Ö₈₉)
- (21) Okuldan beklentim benimde bir birey olduğumu anlamaları. (Ö₉₀)
- (22) Kendimi ispatlamak için çok çalışıyorum. İyi not alınca öğretmenlerim bu çocuk şu üniversiteye gider diyorlar... bana böyle yaklaşılmasını istemiyorum. (Ö₉₁)
- (23) Konuştuğumda insanların benim düşüncemi eleştirmesinden korkuyorum. (Ö₉₂)
- (24) Okul bazen sosyal etkinlikler yapıyor... keşke bu konuda bizim düşüncelerimize başvursalar. (Ö₉)
- (25) Bu gün lisedeyim hem ailem hem öğretmenlerim bana çocuk muamelesini yapıyorlar. (Ö₉₃)
- (26) Okulumun ne kadar başarı sağladığı beni ilgilendirmiyor. Ben beni dinleyen bir okulun başarılı olacağını düşünüyorum. (Ö₉)
- (27) Düşüncelerimi rahat bir ortamda söyleyemediğim için özgüven problemi yaşıyorum. (Ö₉₆)
- (28) Bir kez okul yönetiminden azar işittim. Keşke beni dinleseydiler. Dinlemedikleri için şuan düşüncelerimi söyleyemiyorum. (Ö₉)
- (29) Bazen derste bir şey söylemek düşüncelerimi paylaşmak istiyorum sonra vazgeçiyorum. (Ö₉₇)
- (30) Okulun bulunduğu çevre itibariyle iyi bir okul bu düşünce bana yeterli gelmiyor. (Ö₉₈)
- (31) Ben ne düşünüyorum diye soran yok hep sınavdan kaç aldın hangi okula gidiyorsun diyorlar. (Ö₉)
- (32) Dinlenilmek değer vermenin göstergesidir... beni anlamayan bir okulu istemiyorum. (Ö₁₀₀)

Öğrenci görüşlerinde görüldüğü üzere, okul bireyi yaşama hazırlayan, yaşam boyu öğrenme sürecinde birçok bilgi, beceri ve duygu bireye kazandıran eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. İkinci, Sakız ve Bindak'ın (2017) belirttiği gibi okullar, bir ülkenin kalkınmasına öncülük eden, nitelikli bireylerin yetiştirilmesi için amaçları olan, bireyin kendisini ve yakın çevresini tanımaya yönelik faaliyetleri bulunan eğitim kurumlarıdır[25]. Bu eğitim kurumları bireye, olumlu olduğu kadar olumsuz davranışlarda kazandırmaktadır. Oysaki eğitim kuramlarının bireye istendik davranışlar kazandırması beklenmektedir. Ama bu durum ve düşünce her zaman geçerli görülmemektedir. Çünkü okulda, sokakta, evde birey birçok uyarıcı ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunların hangisi iyi hangisi kötü birey tarafından bazen ayırt edilmemektedir. İşte okul bu farkındalığı bireye en iyi şekilde kazandırmakla görevli kurumlardır. Bunun sebebi ise bireyin bu farkındalık sürecinde bazen olumlu bazen olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmasıdır. Sarı ve Cenkseven'in (2008) belirttiği gibi okul yaşam kalitesinin olumlu yönler kadar olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Olumlu yönlerde bireyler okula, öğretmene, okulun bulunduğu çevreye, okuldaki sosyal aktivitelere vs. ilgi, sevgi, saygı, hoşgörü ile yaklaşmaktadır. Olumsuz yönde ise okul, birey için kaygının, korkunun, isteksizliğin, istenmeyen davranışların ortaya çıktığı bir çevredir [5,23]. Kısaca, birey okul ile hayatı öğrenmekte, değerlerini içselleştirmekte, cinsiyet rollerini kavramakta, kendisine olan güven duygusunu geliştirmekte, işbirliği içerisinde çalışmakta, toplumun kurallarını öğrenmektedir. Öğrenirken de birey, öğretmeninden, okul yönetiminden, arkadaşlarından destek almaktadır [24].

4. Sonuç ve Öneriler

Cinsiyetlerine göre, kız öğrenciler okul yaşam kalitesine ilişkin görüşlere daha fazla katılım göstermişlerdir. Kız öğrenciler okul yaşam kalitesi ile öğretmenlerinin kendilerini mesleki olarak geliştirdiklerini, farklı yöntem ve teknikleri kullandıklarını ifade etmişlerdir. Okulda çatısı altında arkadaşlarının jest ve mimiklerini etkili kullanmadıklarını, iletişim sürecinde kullanılan dil ve ifadelerin istenmeyen davranışları ortaya çıkardığını vurgulamışlardır. Kız öğrencilere göre istenmeyen bu davranışlar, arkadaşlarının akademik başarılarına olumsuz etkilemektedir. Derslerde başarısız olan öğrenciler, okulda sürekli sosyal aktiviteler katılmaktadır. Bu sebeple, öğrenciler arasında sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin çoğunlukta okulda istenmeyen davranışları sergilen öğrenciler olduğu algısı oluşmaktadır. Oysaki okul yaşam kalitesinde her birey özeldir. Bütün bireylerin eğitimin olanaklarından yararlanma hakkı bulunmaktadır. Bireylerin başarısı ve ya başarısızlığı aldığı notlarla, yapılan değerlendirmelerle sınırlı değildir. Her bireyin öğrenme yolu farklıdır. Öğretmeniyle, arkadaşıyla, okul yönetimiyle kuracağı iletişim aynı olmamaktadır.

Sınıf düzeylerinde, 9. sınıf öğrencileri 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerine göre okul yaşam kalitesi hakkındaki görüşlere daha fazla katılım göstermektedir. 9.sınıf öğrencileri, okula kayıt yaptırırken, okulun bulunduğu çevreyi dikkate aldıklarını, okulun bireylerin beklentilerini karşılayıp karşılamadığını araştırdıklarını, öğretmenlerin, okul yönetimin bireylerle olan iletişimini önemsediklerini belirtmişlerdir. Araştırmada elde edilen bu sonuçların yanı sıra okul yaşam kalitesi;

- Bireyin farkındalığına önemli katkı sağlamaktadır.
- Bireyin geleceğe yönelik amaçlarına olumlu-olumsuz etkileri bulunmaktadır.
- Öğrencilerin, okulun sosyal aktivitelerine daha fazla zaman ayırmalarını sağlamaktadır.
- Okulun bireyin bilişsel yönüyle değil, duyuşsal yönüyle de ilgilenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.
- Bireyin özgüven duygusunu etkilemektedir. Çünkü okulda, sınıfta, sınıf dışında kendi düşüncelerini rahat ifade eden bireylerin özgüven becerileri fazladır. Bu noktada öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler eğitim faaliyetleri içerisinde, öğrenciye en yakın olan, öğrencinin bireysel farklılıklarını, öğrenme tercihlerini, zekalarını analiz eden kişilerdir. İyi bir öğrenme-öğretme sürecini öğrencinin bu özellikleri doğrultusunda planlayan rehberlerdir.
- Okul bireye her zaman istedik davranışları kazandırmamaktadır. Okul yaşam kalitesinde de okulun olumsuz yönü olarak görülen bu boyutta, öğrenciler okulda akran gruplarının bir biriyle her zaman sağlıklı iletişim kurmadığını vurgulamaktadır.
- Okul yaşam kalitesinde önemli görülen diğer bir boyut okul yöneticileridir. Öğretmen kadar eğitim faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde sorumlu olan kişileridir. Öğrenciler her zaman öğretmenlerle iletişim sürecinde bulunmamaktadır. Bazen problemlerini, duygu ve düşüncelerini okul yönetimiyle de paylaşmaktadır.
- Okul yaşam kalitesi öğrencilerin uyarıcı-tepki iletişimini etkili bir şekilde kullanmasına yardımcı olmaktadır. Araştırmada öğrenci görüşlerinde görüldüğü üzere, öğrenciler dışarda okulları ile ilgili gelen düşünce ve açıklamalara hemen tepki göstermektedir. Çünkü öğrenciler için okul, yaşamlarını sürdürdükleri ikinci evleridir. Öğretmenler onların anne ve babası gibidir.

Öneriler;

- ✓ Okul yaşam kalitesi konusunda, farklı eğitim kademlerinde, mesleklerde nitel araştırmalar yapılabilir.

- ✓ Okul yaşam kalitesinin, bireyde hangi beceriler geliştirdiği araştırılabilir.
- ✓ Okul yaşam kalitesi hakkında ailelerin görüşlerini alan nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir.
- ✓ Okul yaşam kalitesini belirleyen boyutların ne olduğuna yönelik ölçme araçları geliştirilebilir.

5. Kaynakça

- [1] Sarı, M., Ötünç, E. ve Erceylan H. (2007). Liselerde Okul Yaşam Kalitesi: Adana İli Örneği. *Educational Administration: Theory and Practice Spring 2007*, Issue 50, pp: 297-320.
- [2] Karatzias, A., Power, K.G., Flemming, J., Lennan, F. ve Swanson, V. (2002). The Role Of Demographics, Personality Variables And School Stress On Predicting School Satisfaction/ Dissatisfaction: *Review of The Literature and Research Findings, Educational Psychology*, 22 (1), 33-50.
- [3] Sarı, M. & Cenkseven, F., (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-16. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>
- [4] Karatzias, A., Papadioti-Athanasidou, V., Power, K.G. ve Swanson, V. (2001a). Quality of School Life. Development and Preliminary Standardization of an Instrument Based On Performance Indicators in Scottish Secondary Schools. *School Effectiveness and School Improvement*, 12 (3), 265 – 284.
- [5] Gedik, A. & Cömert, M. (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Haziran 2018* 22(2): 989-1006
- [6] Leonard, C.A.R. (2002). *Quality Of School Life And Attendance In Primary Schools*. (PhD Thesis) Newcastle Üniversitesi, Newcastle.
- [7] Williams, T. & Roey, S. (1996). *Consistencies in the Quality of School Life*. in M. Binkley, K. Rust, T. Williams (Eds.) *Reading literacy in an international perspective*, (193-202). U.S. Department of Education Office of Educational Research and Improvement NCES 97-875.
- [8] Mok, M. & Flynn, M. (2002). Determinants of Students' Quality of School Life: A Path Model. *Learning Environments Research*, (5), 275-300.
- [9] Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- [10] Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım. *C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi*, 30 (1), 47-70.
- [11] Karatzias, A., Papadioti-Athanasidou, V., Power, K.G. ve Swanson, V. (2001b). Quality of School Life. A Cross-Cultural Study of Greek and Scottish Secondary School Pupils, *European Journal of Education*, 36 (1), 91-105.
- [12] Zenciroğlu, S. & Sadık, F. (2018). Investigating Teachers' Attitude and Beliefs about Classroom Management through Their Perceptions of the Quality of the School Life. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(1), 2018, 126-150
- [13] Doganay, A. ve Sarı, M. (2006) Öğrencilerin Üniversitedeki Yaşam Kalitesine İlişkin Algılarının Demokratik Yaşam Kültürü Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Çukurova Üniversitesi Örneği) *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Haziran 2006 64(2):107-128

- [14]Korkmaz, G. &Sadık, F. (2011).İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul yaşam kalitesini algılama düzeylerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 285–301
- [15] Akgül Gündoğdu, N.,& Güler, G. (2016). İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul yaşam kalitesi ve akran baskısı arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri*, 2(1), 61-67.
- [16] Akın Kösterelioğlu, M., & Kösterelioğlu, İ. (2015). Effects of high school students' perceptions of school life quality on their academic motivation levels. *Educational Research and Reviews*, 10 (3), 274-281.
- [17] Akgül Gündoğdu, N.,& Güler, G. (2016). İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul yaşam kalitesi ve akran baskısı arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri*, 2(1), 61-67.
- [18] Hernández, T., & Seem, S. (2004). A Safe School Climate: A Systemic Approach And The School Counselor.*Professional School Counseling*, 7, 4, 256-262.
- [19] Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- [20] Wolf, F. M., Chandler, T. A., & Spies, C. J. (1981). A cross-lagged panel analysis of quality of school life and achievement responsibility. *Journal of Educational Research*, 74(5), 363-368.
- [21] Linnakylä, P. & Brunell, V. (1996). *Quality Of School Life In The Finnish And Swedish Speaking Schools In Finland*, (in M. Binkley, K. Rust ve T. Williams, Eds.) Reading Literacy In An International Perspective, 203 – 217. U.S. Department of Education Office of Educational Research and Improvement NCES 97-875.
- [22] Sillikler, S. A. &, Quirk, J. T. (1997). *The effect of extracurricular activity participation on the academic performance of male and female high school students*. School Counsellor, 44(4), 288-294.
- [23]Bailey, G. (1999). A qualitative study of middle grade students' perceptions of their schools, teachers and classes, *Louisiana Middle School Association (LMSA) Journal*, Spring 1999, Vol.VIII
- [24] Hoşgörür, V. (2002). İletişim, Z. Kaya (Ed.), *Sınıfyönetimi*, 65 – 89, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- [25] Ekinci, A , Sakız, H , Bindak, R . (2017). Okul Yöneticilerinde Algılanan Yaşam Kalitesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16 (2), 410-424. DOI: 10.21547/jss.281655
- [26] Büyüköztürk, Ş. (2005). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (5th ed.). Ankara:Pegem A Yayıncılık.
- [27] Holloway, J. H. (2002) Extracurricular activities and student motivation, *Educational Leadership*, 60(1), 80- 81.
- [28] Perry, G. (2000). *Optimistic visions & satisfaction with life*, The Annual Conference of the Australian Association for Research in Education, Sydney, 4 – 7 Kasım 2000'de sunulan sözlü biliri.
- [29]Weston, R. (1998). Quality of School Life in Government, Catholic and Other Private Secondary Schools. *Family Matters*, (50), 56 – 62.
- [30] Marks, G. N. (1998): Attitudes To School Life: Their Influences And Their Effects On Achievement And Leaving School, *Australian Council For Educational Research*, LSAY Research Report, No: 5.

- [31]Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- [32]Sarı, M. (2011). Lise Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (3) : 253-266